

การศึกษาเปรียบเทียบพิธีชงชาต้นกัทในภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยถิ่นกลาง :
ศึกษาทางกลศาสตร์

นางสาวจุฑามาศ ชมมาลัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-657-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF INITIAL STOPS IN SOUTHERN AND
CENTRAL THAI : AN ACOUSTIC APPROACH

MISS JUTHAMARS CHOMMALAI

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF LINGUISTICS
GRADUATE SCHOOL
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1991

ISBN 974-578-657-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเปรียบเทียบพหุชนะต้นกักในภาษาไทยถิ่นใต้และ
ภาษาไทยถิ่นกลาง : ศึกษาทางกลศาสตร์

โดย

นางสาวจุฑามาศ ช่มมาลัย

ภาควิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.ชลิตา วัฒนวัฒนวุฒิ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

ดร.ถาวร วัชรภักย์
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร.ปราณี กุลละวณิชย์
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์)

ดร.ชลิตา วัฒนวัฒนวุฒิ
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ชลิตา วัฒนวัฒนวุฒิ)

ดร.สุดาพร ลักษณ์นิยานาวิน
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณ์นิยานาวิน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การศึกษาเปรียบเทียบพยัญชนะต้นกักในภาษาไทยถิ่นกลาง :

ศึกษาทางกลศาสตร์ (A COMPARATIVE STUDY OF INITIAL STOPS IN SOUTHERN AND CENTRAL THAI : AN ACOUSTIC APPROACH) อ. ที่ปรึกษา : อ.ดร. ชลิดา โรจนวัฒนวุฒิ, 107 หน้า ISBN 974-578-657-8

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสัทลักษณะความก้องของเสียงพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยถิ่นกลาง โดยศึกษาจากภาพคลื่นเสียง แบบช่วงการกรองกว้าง ของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ซึ่งปรากฏในคำทดสอบ 12 คำ คือ บ่า บ้า บ๊า, ป่า ป๊า ป้า, พา พ้า พ๊า และ ผา ผ้า ผ๊า

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า

1. ค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยถิ่นกลางนั้น ไม่ว่าจะปรากฏในพยางค์ที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ มีรูปวรรณยุกต์เอก หรือมีรูปวรรณยุกต์โทก็ตาม ก็มิได้มีผลกระทบต่อค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียงเลย
2. ค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ มีสัทลักษณะความก้องแตกต่างกัน ทั้งในภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยถิ่นกลาง
3. ในภาษาไทยถิ่นใต้ ค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้นกัก เมื่อพิจารณาเป็นคู่ ๆ คือ (บ ป), (บ พ), (บ ผ), (ป พ), (ป ผ), (พ ผ) แล้ว แตกต่างกันทุกคู่ นั่นคือในแต่ละคู่ พยัญชนะต้นเสียงแรกมีสัทลักษณะความก้องมากกว่าพยัญชนะต้นอีกเสียงหนึ่ง
4. ในภาษาไทยถิ่นกลาง ค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้นกัก เมื่อพิจารณาเป็นคู่ ๆ คือ (บ ป), (บ พ), (บ ผ), (ป พ), (ป ผ) แล้ว แตกต่างกันทุกคู่ นั่นคือในแต่ละคู่ พยัญชนะต้นเสียงแรกมีสัทลักษณะความก้องมากกว่าพยัญชนะต้นอีกเสียงหนึ่ง ยกเว้น (พ ผ)
5. พยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาไทยถิ่นใต้มีสัทลักษณะความก้องมากกว่าในภาษาไทยถิ่นกลาง

ทั้งนี้ ความแตกต่างดังที่กล่าวข้างต้น เป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาควิชา ภาษาศาสตร์
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต *สุกานต์ วัฒนวุฒิ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ชลิดา โรจนวัฒนวุฒิ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

JUTHAMARS COMMALAI : COMPARATIVE STUDY OF INITIAL STOPS IN SOUTHERN AND CENTRAL THAI : AN ACOUSTIC APPROACH. THESIS ADVISOR : CHALIDA ROJANAWATHANAVUTHI, Ph.D 107 PP. ISBN 974-578-657-8

The purpose of this thesis is a study and comparison of voicing of the initial bilabial stops appearing in the Southern and Central Thai. The study is based on the sound spectrographic analysis of the wide band filter of the initial bilabial stops. The four initial stops analyzed are /b p ph pḥ/ (บ ป พ ผ) appearing in 12 words which are /ba; ḅa: b̂a:/, /pa: p̣a: p̂a:/, /pha: pḥa: pĥa:/ and / pḥa: pḥa: pĥa:/.

The results of the analysis are as follow :

1. Voice timing of the initial stops /b p ph pḥ/ in the Southern and Central Thai are not affected by the nonexistence of existence of the first tonal mark or the second tonal mark.
2. There is a difference in voicing between the initial stops /b p ph pḥ/ in the Southern Thai and those in the Central Thai.
3. In the Southern Thai, it is found that there is a difference in voice timing of the initial stops, in each pair... (b p) (b ph) (b pḥ) (p ph) (p pḥ) (ph pḥ) that is the first initial stop has a stronger voicing than the latter.
4. In the Central Thai, the difference is found in voice timing of the initial stops in these pairs... (b p) (b ph) (b pḥ) (p ph) (p pḥ) and the first initial stop has a stronger voicing than the latter, except in the pair of (ph pḥ).
5. The initial bilabial stops /b p ph pḥ/ in the Southern Thai has a stronger voicing than those in the Central Thai.

All the differences found are statistically significant at the level 0.05.

ภาควิชาLinguistics
 สาขาวิชาLinguistics
 ปีการศึกษา1990

ลายมือชื่อนิติกร
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ภคติกกรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ชลิตา โรจนวัฒนาวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่างๆ ของการวิจัย พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง
มาด้วยดีตลอดจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์ ที่เป็นผู้ให้
แรงบันดาลใจในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร ลักขณินาวิน
ผู้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และอาจารย์ ชัยพงศ์ ตั้งมณี แห่งคณะ
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ผู้ให้คำแนะนำในเรื่องของระเบียบวิธีสถิติที่ใช้ในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจ
แก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณ ญาติ-มิตรทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจและเนื่องจาก
ทุนการวิจัยครั้งนี้ บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณ
บัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงได้ด้วยดี ก็ด้วยความร่วมมือจากผู้ออกภาษาผู้วิจัย
ขอขอบคุณผู้ออกภาษาทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ และ ความดีอันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอ
อุทิศแก่บิดา ผู้ไม่ทันได้เห็นชมกับความสำเร็จของลูกในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อในภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานในการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
1.6 คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	6
บทที่ 2.....	8
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
2.1 การศึกษาเบื้องต้น.....	8
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสีลักษณะของพ้องนัยกะกัก.....	9
2.2.1 ลักษณะทางสรีรศาสตร์.....	9
2.2.2 ลักษณะทางกลศาสตร์.....	11
2.2.3 ความแตกต่างระหว่าง voice onset time (VOT) กับ voice timing (VT).....	13

	หน้า
2.3 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	14
2.3.1 การกำหนดจุดเก็บข้อมูล.....	14
2.3.2 การคัดเลือกผู้บอกภาษา.....	14
2.3.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	15
2.4 ปัญหาในการเก็บข้อมูล.....	18
2.4.1 การเดินทางไปเก็บข้อมูล.....	18
2.4.2 สถานที่เก็บข้อมูล.....	18
2.4.3 การคัดเลือกผู้บอกภาษา.....	18
2.5 ขั้นตอนในการวิเคราะห์.....	19
2.5.1 การตัดต่อแถบบันทึกเสียง.....	19
2.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	19
2.6 ระเบียบวิธีสถิติที่ใช้ในงานวิจัย.....	29
2.6.1 มัชฌิมเลขคณิต.....	29
2.6.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทางเดียว.....	30
2.6.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ จำแนก 2 ทาง.....	30
2.7 การนำเสนอผลการวิเคราะห์.....	31
2.8 คำศัพท์เฉพาะและคำจำกัดความในการวิจัยนี้.....	31
 บทที่ 3.....	 33
ศัพท์ลักษณะความก้องของเสียงพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปากในภาษาไทย ถิ่นตรึงและภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	33
3.1 ศัพท์ลักษณะความก้อง ของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาไทยถิ่นตรึง.....	33
3.2 ศัพท์ลักษณะความก้อง ของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	43

	หน้า
บทที่ 4.....	54
การเปรียบเทียบสัทลักษณะความก้องของเสียงพยัญชนะกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาไทยถิ่นศรีสะเกษ และ ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	54
บทที่ 5.....	61
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	61
5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	61
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	64
บรรณานุกรม.....	65
ภาคผนวก.....	68
ประวัติผู้เขียน.....	107

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงค่าเฉลี่ยระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น /บ ป พ ผ/ : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	27
2 แสดงค่าเฉลี่ยค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น /บ ป พ ผ/ ของผู้บอกภาษาถิ่นตรัง 10 คน.....	28
3 การเปรียบเทียบค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นตรังและภาษาถิ่นนครปฐม.....	29
4 แสดงค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นตรัง.....	34
5 แสดงค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการสิ้นของเส้นเสียงของ /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นตรัง.....	38
6 แสดงการเปรียบเทียบค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นตรัง.....	40
7 แสดงค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นนครปฐม.....	44
8 แสดงค่าเฉลี่ยค่าระยะเวลาในการสิ้นของเส้นเสียง /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นนครปฐม.....	48
9 แสดงการเปรียบเทียบค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะกัก ริมฝีปาก /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นนครปฐม.....	50
10 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่าระยะเวลาในการสิ้นของเส้นเสียงของ /บ ป พ ผ/ ในภาษาถิ่นตรังและภาษาถิ่นนครปฐม.....	54
11 แสดงการเปรียบเทียบค่าระยะเวลาในการสิ้นของเส้นเสียงของ /บ ป พ ผ/ ระหว่างภาษาถิ่นตรังกับภาษาถิ่นนครปฐม.....	62

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงขั้นตอนและกระบวนการในการเกิดเสียงพยัญชนะกัก.....	10
2 แสดงการจำแนกพยัญชนะกักตามลักษณะเส้นเสียง.....	11
3 เปรียบเทียบลักษณะคลื่นเสียงของพยัญชนะกักที่มีลักษณะเส้นเสียงต่างกัน.....	12
4 แสดงการกำหนดวิธีวัดหาค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียง ของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /บ/.....	21
5 แสดงการกำหนดวิธีวัดหาค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียง ของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /ป/.....	21
6 แสดงการกำหนดวิธีวัดหาค่าระยะเวลาในการสั่นของเส้นเสียง ของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /พ, ผ/.....	21
7 แสดงการวัดหาค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียง ของพยัญชนะต้นกัก ริมฝีปาก /ป/ ในคำว่า ปา ในภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	22
8 แสดงการวัดหาค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น กัก ริมฝีปาก /บ/ ในคำว่า บา ในภาษาไทยถิ่นตรัง.....	23
9 แสดงการวัดหาค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น กัก ริมฝีปาก /บ/ ในคำว่า บา ในภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	24
10 ค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น บ ในคำว่า บา บ่า บ้า : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	35
11 ค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น ป ในคำว่า ปา ป่า ป๊า : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	36
12 ค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น พ ในคำว่า พา హ่า హ้า : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	36
13 ค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น ผ ในคำว่า ผา హ่า హ้า : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	37
14 ค่าเฉลี่ยค่าระยะเวลาการสั่นของเส้นเสียงของ บ ป พ ผ ในคำว่า บา ปา พา ผา, บ่า ป่า హ่า హ้า, บ้า ป๊า హ้า ผ้า : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	39

15	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น บ ป พ ผ ในคำว่า บา ปา พา ผา : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	41
16	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น บ ป พ ผ ในคำว่า บ่า ป่า พ่า ผ่า : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	42
17	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น บ ป พ ผ ในคำว่า บ้า ป้ำ พ้ำ ผ้ำ : ภาษาไทยถิ่นตรัง.....	42
18	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น บ ในคำว่า บา บ่า บ้ำ : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	45
19	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะ ป ในคำว่า ปา ป่า ป้ำ : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	45
20	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะ พ ในคำว่า พา พ่า พ้ำ : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	46
21	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะ ผ ในคำว่า ผา ผ่า ผ้ำ : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	46
22	ค่าเฉลี่ยคำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียง บ ป พ ผ ในคำว่า บา ปา พา ผา , บ่า ป่า พ่า ผ่า , บ้ำ ป้ำ พ้ำ ผ้ำ : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	49
23	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะ บ ป พ ผ ในคำว่า บา ปา พา ผา : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	51
24	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะ บ ป พ ผ ในคำว่า บ่า ป่า พ่า ผ่า : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	52
25	คำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะ บ ป พ ผ ในคำว่า บ้า ป้ำ พ้ำ ผ้ำ : ภาษาไทยถิ่นนครปฐม.....	52
26	เปรียบเทียบคำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น บ ในคำว่า บา บ่า บ้ำ.....	55
27	เปรียบเทียบคำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น ป ในคำว่า ปา ป่า ป้ำ.....	56
28	เปรียบเทียบคำระยะเวลาการสั้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น พ ในคำว่า พา พ่า พ้ำ.....	56

	หน้า
29 เปรียบเทียบค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของพยัญชนะต้น ผ ในคำว่า ผา ผ่า ผ้า.....	57
30 เปรียบเทียบค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของ /บ ป พ ผ/ ในคำว่า บา ปา พา ผา.....	57
31 เปรียบเทียบค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของ /บ ป พ ผ/ ในคำว่า บ่า ป่า ฟ่า ผ่า.....	58
32 เปรียบเทียบค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของ /บ ป พ ผ/ ในคำว่า บ้า ป้ำ ฟ้ำ ผ้ำ.....	58
33 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่าระยะเวลาการสิ้นของเส้นเสียงของ /บ ป พ ผ/ ในคำว่า บา บ่า บ้ำ, ปา ป่า ป้ำ, พา ฟ่า ฟ้ำ, ผา ผ่า ผ้ำ.....	59